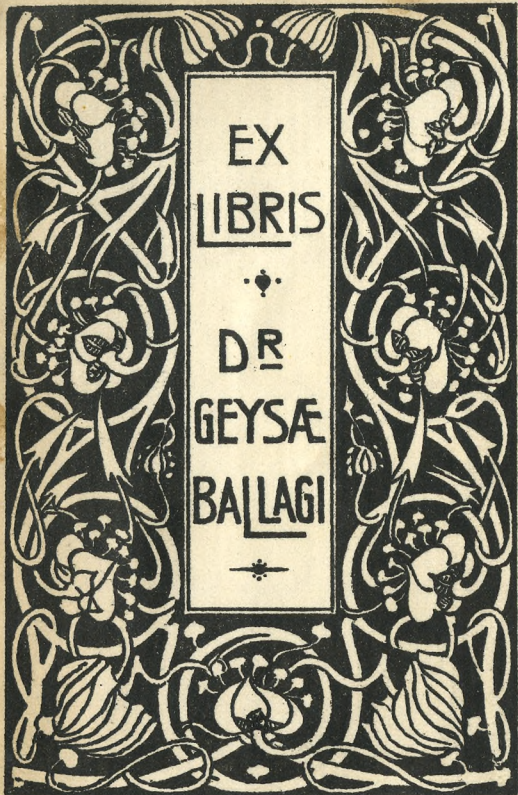

Politikai
röpiratok.

83.

0976

1994

20-20-6661

- 1.) 001 0006 606748
- 2.) 001 0006 606731
- 3.) 001 0006 606724
- 4.) —
- 5.) 001 0006 606717
- 6.) 001 0006 606700
- 7.) 001 0006 606694
- 8.) 001 0006 606687
- 9.) 001 0006 606670
- 10.) 001 0006 579660
- 11.) 001 0006 579677
- 12.) 001 0006 579684

635-645

1. Mi ember az a muszka? Köröspati, 1849.
2. Er. Lőchenyi T. verse a nyájához és Lőchenyi nekrológja Toldy Frantisk.
3. Er. Lőchenyi a Döbblingyi magán-életrajza. Dr. Eustmann Rudolf, 1861.
4. A magyar magánnyelv viszonyaitól kezdve kezdés. 1861.
5. A pragmática sanctio keletkezésének története. Farkas József.
6. Protestans iskolák és a tanításuk. Imre László, 1868.
7. Mily jelleggel bír a hitvallás és a magyar tud.-egyetem? Tömörösi.
8. A magyar protestans iskolák letelepítése és szabadsága ügyében, egy-egy leírás a válságok alatt. 1870.
9. A magyar nyelv története. Farkas József, 1875.
10. A királyi iskolák története. Dr. Concha György, 1877.
11. Rákóczi korszak kezdete és vége történeti tanulmányok. 1878.
12. A tudományok és a nyelv. Hegedűs László, 1878.

Faint, illegible handwriting on aged, yellowed paper. The text is mostly obscured by fading and the paper's texture.

MI EMBER AZ A MUSZKA ?

ÍRTA KÖZNEPL.

1849.

DE BALLAGI GÉZA.

Polgártestvéreim!

Ki ne hallotta volna közületek, hogy miután bátor seregünk vitézsége Isten segedelmével megverte a németet, s ős Buda várának ormáról is levettetett már halálszinű fekete-sárga zászlója: most mint a vízbe fuldoló, mint egy kétségbe esett kártyás az utolsó eszközhöz nyult, s a muszka ezárnál koldult segedelemért, hogy elvesztett zsaroló hatalmát szerezze vissza, szabadságunkat tiporja szét, s nyakunkra új nyomasztó jármot készítsen.

A muszka kapott az alkalmon. Hogy is ne? hiszen édes hazánk áldott földje megtetszhetett néki. Zsíros konc lenne az fáradságáért, ha kiprédálhatná pinczéinket, kirabolhatná kamráinkat, Sibéria jégpusztáira nyusztot fogni, vagy a Kaukaszus bérczei közé földalatti lyukakba ércz-követ törni hurezoltathatná férfainkat, megszeplősíthetné asszonyainkat, s így hazánk vérrel fölszentelt földje felett is suhogtathatná hatalmának vasvesszejét!

A muszka olyan, mint a mesebeli hétfejű sárkány, melly minden napra újabb újabb szülyánt követelt torkába vettetni: a muszka mindig újabb újabb országokat nyel el, és sem-

misit meg. Így járt egyebek közt Lengyelország. Most hazánkön a sor; s kitalotta már reá iszonyu száját hogy elnyelje!

A muszka bula és babonás, Isten gyanánt tekinti czárját; s a czár örül ennek, mert ő még baromnak tekinti népét; s úgy is bánik vele, mint mi szoktunk barmainkkal... de még úgy sem: mi szelidebbek vagyunk marháink iránt.

A czár magát tekinti pápának s egyszersmind császárnak; ő gyakorol minden világi s lelki hatalmat. És hogy ezt tudatlan népe könnyebben tűrhesse, nem engedi azt felvilágosodni, nehogy azon jussokat követelhesse, mellyek őt mint embert megilletik. Ezért gyűlöl és kiirt minden más vallásuakat; mivel azok Jézus tanítása szerint szabadságot követelnek, mellyre Isten teremte bennünket.

A muszka telhetetlen. Az urakat pusztítja, roppant adót vetvén reájok; a szegény parasztot az úr sarczolja, hogy adóját kifizethesse, s a czár kegyelmét el ne veszítse.

A muszka zsarnok és rabló. Elrabolta a lengyel nemeseknek vagyonait, s muszka katonaliszteinek ajándékozta azokat. De ezek sem örülhetnek nyert jószágaiknak: mert iszonyú adót ró rájok a czár, hogy nagy szamu durva katonáit fizethesse. S mit tesznek az uj földesurak, hogy kifizethessék a rájok vetett adót?... jobbagyaikat sarczolják ki utolsó fillérökig; s ha ez sem elég: elszedik szebb arczu s növésű leánykáikat, kiket fölnevelnek, s mint barmokat a vásáron árulnak el.— Így tiszteli a muszka az asszonyi nemet, mel-

lyet rabszolgának tekint. Mit is tudna ő az emberi méltóságról?... S mind ezt a muszka paraszt néma egykedvűséggel tűri; tűri, mert jobb sorsról nem is álmodik; s ki ilyenről felvilágosítani merné, rögtöni halál lenne büntetése. De Krisztus szabadsághirdető szavainak el kell végre e szerencsétlenekhez is jutnia; s akkor jaj a zsarnoknak, mert a vasvessző, mellyel népeit sanyargatta, tulajdon fejét fogja szétzúzni.

Uram! jöjön el a te országod Muszkaországba is.

A muszkanak kormányzó pálezája a kancsukának nevezett korbács. Ez ad ott ösztönt mindenre: ezzel hajtának templomaikba; ez esattog a kényszerített munkások, gyilkosok és gonosztévők hátán épen úgy, mint a katonák fejei felett. Hol a kancsuka nem használ, ott más eszközökhöz nyúl; és vagy sötét börtönlyukakba zárhatja be azokat, kiket körmei közé ragadott, vagy Sibériának örökös hóval fedett pusztáira számkiveti.

Ennél a Sibériai számkivetésnél borzasztóbb állapotot alig gondolhatunk. Kik egyszer a czár által erre vannak kárhoztatva, elszakítanak testvéreiktől, szülőiktől, gyermekeiktől, s több százmérföldekre páronkint békókba veretten kénytelenítettnek a jeges tenger felé utazni; hol a szem egyebet nem lát, mint jéghegyeket s hóval borított sivatagokat; a fül egyebet nem hall, mint az ordító nagy szelek zúgását, tengeri fejtér medvék mormolását, s a csapatonkint kóborló farkasok ugatását. Itt ház nincs; s hogy a szám-

kivezett szerencsétlenek az iszonyu hideg ellen megvédjék magokat, a hóban lyukakat vájnak, s ott melengetik fel merevült tagjaikat. Napi munkára, vagy bánya-üregekbe érzékövet törni hajtának; mint ez a Kaukaszus hegyei mellett történik, vagy kivettetik rájuk bizonyos számu nyusztanak fogása, mellyek bőreit prémnek szokta a czár eladni. S jaj azon szerencsétlenek, ki a kivetett számot össze nem tudta fogni!.... Itt is a kancsuka uralkodik, és koplaltatás. Sokszor sós heringet adnak enniök, de az italt megtagadják tőlök, hogy a szomjúsággal annál inkább kínozhassák. Sibériában a számkivetettek szemei vagy igen elgyengülnek, vagy végkép megvakulnak: a bánya-üregekben a folytonos sötétség, fenn pedig az örökös hó és jég csillámlása miatt. — Mind ezen szenvedéseket kínzóbbá szokták még tenni a durva katona örök, kik a czárnak annál nagyobb kegyelmében részesülnek, minél inkább kegyetlenkedtek a számkivetetteken; kik azon egyetlen vigasztalástól is megfosztatnak, hogy kínaik nagyságát testvéreik, vagy jó barátaiknak beszélhetnék el; mert némán hangzik ott el jajkiáltásuk, avagy ujabb ostoresapás által némittatik el.

De hallja az úr, s látja onnan a magasból!

A Sibériába való számüzetésre elég csak egy szó, mi a czár füleinek nem tetszik; elég rá csak a gyanú, hogy valaki szabaddá lenni óhajt. Különös büntetése szokott ez még is lenni azoknak, kik lelkiisméretök szerint imádják Istenöket, s nem térnek el igaznak hitt vallásuktól a muszka babonáskodásra. Mert a czár erősen feltette magában minden alatt-

valóit muszka hitűekké tenni, s a magáén kívül birodalmában semmi más vallást meg nem engedni. Azért a ki ellentáll, pártütő gyanánt tekintetik, Sibériába hurezoltatik.

Igy irtja és pusztítja a lengyel katolikus népet; így irtja ki birodalmából a német protestansokat is.

De hogy annál világosabban képzelhessétek, mint mennek ott a dolgok, s mit várhatunk, ha leigázlatni hagyjuk magunkat: történeteket *) fogok néktek barátim! elmondani; hallgassátok meg.....

Miután legyőzettek a muszka dühös fegyverei által az egymásközt viszálkodó lengyelek, mindenek előtt azt látta szükségesnek, hogy velük a katolika hitet elhagyassa, s a nemegyesült muszka vallásra csábítsa át. Azért elszedte templomaikat: így Vlnában hol 30 templomot birtak, csak négyet hagyott meg, a többieket a muszkák részére foglalta le; megtiltotta papjaiknak a tanítást, avagy öszszefogatta, s mint lázitókat küldötte Sibériába: míg más részről az elesábitásnak minden nemtelen eszközeihez folyamodott.

Téritési eszköze az arany és Kancsuka. Hol az arany nem használ, ott a kancsukához nyul. Téritők a pópák, kiknek parancsolatjára mindenkor készen állnak a kozák-katonák. Egyegy áttért lelkeért ötven forintot kapnak; s így képzelhetjük, milly buzgóan járnak el téritői kötelességökben.

Annak bebizonyítására, hogy valaki át-

*) E történetek a „Journal des Debats“ és „L Univers“ című franczia újságlapokból vannak átvéve.

tért, elég egy keresztvonás. A ravasz pópák tudnillik a szegény írni s olvasni nem tudó parasztok elejébe teszik az áttérésről szóló bizonyító levelet, olly kijelentéssel, hogy abban kérelem foglaltatik, s kik aláírják, a czárnak nagy kegyelmében részesülnek. Ha egyszer kezök keresztvonását alátétetheték, azonnal muszka vallásuaknak tartatnak, s jaj nekik, ha az ellen szólni, vagy katolikus pap kezéből valamelly szentséget felvenni merészlenek: mivel ez által azonnal lázzadóknak mondatnak, s a szegény parasztok ugyan nagy oroszország belsejébe hurczoltatnak, a szentségkiszolgáló pap pedig Sibériába számüzetik. Igy 1843-ban s 1844-ben több kiüzetett Lithvánia s Podolia lengyel tartományokból 3,000 szegény katolikusnál, kik a birodalom belsejében szétszórva gyermekeik-, feleségeik- s papjaiktól elszakítatva erőszakoltattak atyáik hitének elhagyására.

És a szegény papok, kik hiveiket a szentségek kiszolgáltatásával vigasztalni merték?... Ezek január 8-dikát követő éjjel 1843-ban erőszakosan elvitettek plébániáikból, s kezeik- és lábaikra bilincsek veretvén, mint valamelly rabló csoport, számra kétszáznegyvenen, Minsk nevű városba hurczoltattak, hol a legterhesb és aljashb szolgálatot kellett végezniök. De mivel ez által sem lehetett őket hitöktől elcsábitatni: kimondatott rájok a Sibériába való számüzetés itélete. Most kezeik s lábaik össze levén lánczolva, nagy elzárt kocsikra rakattak, mellyekből sem eget sem földet látniök nem lehetett, s éjjel nappal egy mécs által

voltak megvilágítva; és e szomoru mozgó lölöczökön haladták át azon roppant távolságot, melly őket Sibériától elválasztá. Alig hogy Tobolskba értek, száznegyvenhárman, részint a rossz bánás, részint a nagy hideg- és utazásból kapott nyavalyákban, csak hamar elhaltak. Így a halál véget vetett az ő szenvedésöknek, s egyedül Istennek beszélhetik el a kínokat, mellyeket kiállani kéntelenítették. A többiek minden különység nélkül öszszelánczoltattak a gonosztevőkkel, s kénszerített munkára ítéltettek. Fekete kenyér és víz vala egyedüli eledelök; nappali munkájok pedig fa-fűrészelés, erdők irtása, míg mások a lovakkal együtt malmot hajtottak; s midőn illy munkában kifáradtan összerogytak, a hideg és fáradtság által megmerevült tagjaik: azonnal korbácsütésekkel hozattak mozgásba.— E borzasztó rabságuk hihetőleg még most is tartana, ha az isteni gondviselés alkalmat nem szolgáltat nekik lánczaik széttépésére. — 1845-dik május hó 8-ika volt, midőn egy tobolski fő úr szerencsésnek érezvén magát, hogy férfi gyermeke született, e feletti örömet azzal bizonyítá be, hogy az ottani foglyak közt élelmi szereket osztatott szét, mi kenyérből, húsból és pálinkából állott. Rendkívüli ünnepnap volt ez a szegény lengyel papokra, kik két esztendőtol óta csupán kenyérrel s vízzel táplálkoztak. Hálával fogadták a nagy úr adományát; a pálinkát azonban nem vették el. S épen ez szabadítá meg őket: mert a felettek örökös tiszték és katonák neki estek a raboknak szánt pálinká-

nak, s attól megrészegeedvén, míg mély álom-
ba merülten aludtak, a foglyok ágyterítőik-
ből kötelet készítettek, s rajta egyenkint az
erősségből leereszkedvén, kiszabadultak. Most
az isteni gondviselésre bizván magokat, miu-
tán majd iszonyu kiterjedésű hóval fedett
pusztságokon, majd a legsűrűbb erdőkön s fo-
lyamokon — mellyeken át kellett uszniok, —
vergődtek volna keresztül, egészségesen a fe-
jértenger partjaihoz értek, hol egy porosz
hajóra akadván, azon Königsbergbe jöttek.—
S itt először tapodván szabad földet, végre
szabadoknak érezheték magokat.

A muszka rosszabb a pogánynál. A török
nem bánik illy kegyetlenül keresztény test-
véreinkkel s papjaikkal.

Hasonló kegyetlenségeknek nemesak az
erősebb férfiak, hanem a gyengébb asszonyi-
nem is ki van ott téve, ha magát a muszka hit-
re át csábitatni nem engedi. Ezért törüllet-
tek el az apáczáknak több kolostoraik; s még
azok az irgalmas-rendű-nének is kozák vad
katonák által kergettettek szét, kik Vlnában
ingyen, tisztán keresztény szeretetből gyógyi-
tottak, ápoltak.— Iszonyu dolgokat olvashatunk
különösen a minski apáczák üldöztetéséről,
kiknek szenvedése 1838-ban vette kezdetét.
Ezek elcsábitása bizonyos Siameszko nevű pó-
pára bízott, ki kolostorukba bemenvén, a
czár nevében felhívta őket az átpártolásra.
„Most még szabadon választhattok — úgymond
— a gazdag állapot között, mellybe a császár
kegyelme helyez benneteket, ha a muszka
hitre tértek: és a kényszerített munka s Si-

béria között, ha megátalkodtok.“ „E kettő közül — felelék az apácák — mi a jobbikat választjuk; azaz: kedvesebb nekünk a kényszerített munka és száz Sibéria, hogy sem hitünket megtagadjuk.“ „Várjatok csak — ordított ismét reájok Siameszko, — majd ha a vesszőcsapások által a bőrt, mellyben születtetek, leveszem, és egy más bőr fogja csontjaitokat fedni, engedékenyebbek lesztek.“ Az apácák erre iszonyodást jelentő kiáltást tettek, s egy közülök így válaszolt Siameszkonak: „Vedd el bőrünket, vedd el húnsunkat, zúzd össze csontjainkat: de azért mi hitünkhöz hivek maradunk.“ E szavak után kimondá a kegyetlen pápa, hogy Vitepsk városba fognak menni; mit hallván az apácák, a polgári kormányzó lábaihoz borulva egyedül azt kérék, hogy engedje meg nekik, miszerint még egyszer a templomba mehessenek, s attól elbucsúzhassanak. Zokogva hulltak itt térdre, imádkozván az oltáriszentség előtt; s midőn felkeltek, egy közülök — szíve megrepedvén — halva feküdt a földön. A többiek azonnal útnak indítottak, s első napon tizenöt óráig gyalogoltak. Éjszakára parasztonál szállásoltattak be; kik közül némelyek csúfolták az apácákat: míg mások szánakozva rajtuk, ételökkel is megkinálák. Azonban mindenik apácza mellé két katona volt rendelve, kik nem engedték meg, hogy valami meleget adjanak nekik. Hét napig tartott illy utazás után végre elértek Vitepskbe. Itt kezeikről levétettek a békók, mellyekkel kettenkint egymáshoz valának lánczolva, s he-

Iyettök lábaikra rakattak bilincsek, mellyeket hét évi szenvedésök alatt nem is tettek le sem éjjel, sem nappal. Napi munkájok többnyire kötörésből állott, mit taligákon, — mellyekhez oda voltak lánczolva, — kellett hordaniok. Éjjel bezárattak tömlöczükbe; mellyben kevés szalmán kívül semmi más házi szer nem volt. Eledelek olly nyomorult vala, hogy az éhség gyakran kényszeríté őket, nyáron ugyan mezei füvekkel, télen által pedig a tehenek és sertések eledelével táplálkozni. Ehöz járult az ostromzás, hetenkint kétszer. Siameszko parancsolata szerint csak 30 csapás volt kiszabva; de a durva felügyelő, hogy érdemet szerezzen a czár előtt, tetszése szerint szaporítá azok számát. Az ostromzás az udvaron, öregek és ifjak láttára szokott végrehajtatni. Ostromzás után azonnal véres háttakkal kényszerített munkára hajtattak ismét. Illyenkor vérfolt pecsétek maradtak nyomaikban; s ha a gyengébbek ellankadva lerogytak, új veréssel üzettek tovább. Az apáczák egyike, Gorska Columbina, illy ostromzás után elájulva dült le; s midön az őt új korbácsütésekkel hajtaná fel, taligájáig vánszorgott, s azt megrakván, húzni próbálta; de az első lépésnél halva rogyott össze. Egy másik, a kemenczében, hol tüzet kellett raknia, az őt által eleven megégettetett; Grotowska Nepomucena pedig egy hasáb-fával fején kapott ütés következtében halt meg. Sokszor megesett, hogy szegény emberek megmaradt kenyérdarabokat vetének oda nékik. Epen illy alamizsnát akart egykor az egyik apácza elvenni, mit az őt meglátván, botjával rá rohant, s leverve lábáról,

hajánfogva körülhurezolt, végre őt olly dühösen csapván egy fatuskóhoz, hogy egyik oldalcsontja eltört, s még azon éjjel kiadta lelkét.— Illy szenvedések között töltöttek el Vitepskben a szerencsétlenek két esztendő. Innen ismét Polozkba hurezoltattak; de szenvedéseik semmit sem enyhültek. Itt már nem engedtetett meg, hogy őket a szegények kenyéréből részesítsék; és ha a zsidók, kik nekik időről időre pálinka moslékot adtak, nem lettek volna, hihetőleg éhen halnak el. Polozkban egykor egész csoport részegeket uszított rájuk a felügyelő, kik dühösen neki esvén az apáczáknak, azokat iszonyuan ütötték, harapták, karmolták. Két apácza lábbal lapodtatott agyon; egy harmadik még ugyanazon éjjel meghalt; nyolcznak pedig szeme és areza össze volt tépve. Maga az apátné — Miecziszlawska karján három helyen volt megharapva, s oldalán olly hasítás vala, hogy belrészei is kilátszanának, koponyacsontja pedig akkép szétzúzva, hogy agyveleje egész az azt fedő hártyáig le volna meztenitve.— De nem folytatom tovább szenvedéseiket, mert ön magamnak feljajdul szívem azok leírása alatt. Illy sorsban állottak ki hét esztendő, s a többiek ez alatt mártyr halált szenvedvén, négyen szökés által szerencsésen kimenekültek; s most a testeiken látszó iszonyú sebhelyek tesznek bizonyosságot szavaik igazságáról, s szenvedéseik igaz voltáról.

Mi tehát a muszka? — Az emberiség hóhéra, az emberi méltóság letiprója.

Mig a vallásos üldözés tartott bizonyos Dombrowski nevű úr, hogy hitét bátran vall-

hassa, Lengyelországból kiköltözött, Pózen tartományba. Azonban hogy ott hagyott öreg anyját s testvéreit még egyszer láthassa, visszalért hazájába; de ott azonnal megismertetvén; 150 korbácesapásra íteltetett. A 147ik csapásra mint hazájának s hitének mártyra meghalt; három ütés már csak holt testét érte.

Mi tehát a muszka? — Nem, nem ember; a vadállatnál kegyetlenebb furia.

Egy másik földbirtokos, Mirski nevezetű, mielőtt a vallásos üldözés legjobban dühöngene, összehívta jobbágyait, és öseik hitének állhatatos vallására inté őket; miért büntetésül sibériai határokra vitetett, hol öt évet töltött, jószágai ez alatt lefoglaltatván. Miután azonban a parasztok, földesurok példájára hivatkozván, nem hagyák magokat elcsábíttatni. Mirski visszahivaték Sibériából, és azzal biztattaték, hogy minden jószágait vissza fogja kapni, ha javasolni fogja jobbágyainak az áttérést. Mirski ekkor a nép elébe állott, könnyekkel ázott arcczal: de szólni nem lévén képes, kezeit és szemeit égre emelte. A nép megérlé a néma beszédet, s megesküvék soha nem szakadni el ösei hitétől.—Nem sokára az egész nép elkergettetett a muszka birodalom belsejébe, Mirski úr pedig vissza vitetett Sibériába.

Mi tehát az a muszka? — Emberi formát viselő vadállat, a ravasz róka fajból.

Vagy azt hiszitek, hogy talán csak vallásáért üldözi a népet?—csalódtok. Ő mindent gyűlöl s kiírt, mi butasági s rabszolgasági rendszerével bár miképen ellenkezik: azért mindent megmozdit, hogy alattvalóinak felvilágosodását

akadályozza. Szavaim igazságát lássátok e történetből:

1812-ben egy Wereschsegir nevű fiatal ember Napoleon felszólításához jutott, melyet az hadseregéhez intézett, s muszka nyelvre lefordítván, mint ujságot, néhány barátjával közölte azt. De rögtön feladatott Rostopschin városi kormányzónak, ki miután őt bebörtönöztette, mint felségsértőt törvény elébe állíttatá. A bírák nem találták őt halálra érdemesnek; de a kormányzó miatti félelmökben feloldozni sem bátorodván, a pört mindig tovább húzták. Ezért elforrtyanván Rostopschin, maga elébe vezetteti a fiatal Wereschsegirt, s miután durva szidalmakkal illette, a jelenlévő rendőrlovasoknak parancsolá, hogy kardjaikkal vagdalják össze; mi végre is hajtatott, annál nagyobb kegyetlenséggel, mivel e katonák rossz tompa fegyverrel voltak ellátva. A szerencsétlen ifjú ember holtteste ezután egyik katoná' lovának farkához köttetett, s mindaddig vonczoltatott, a város utczáin, míg végre csaknem egészen szét rongyollott.

Illyen a muszkának igazságkiszolgáltatása. Nincs rendszeres törvénye; hanem a zsarnok czár s vad katonáinak önkénye szolgál ott törvényül, melyet akkor változtatnak, midőn nekik úgy tetszik.

Avagy hiszitek polgártestvéreim! hogy e kegyetlenségeket csak a katolikusokon gyakorolja?—Ujra mondom: esalódtok. Gyűlöli ő a protestantst úgy mint a katolikust, s kiírtani törekszik egyiránt. Ezért hozott be a protestansok iskoláiba muszka-kátét; ezért erőszakolja azokat a muszka templomba való járásra;

s ez volt oka annak is, hogy midőn vallásuknak illy elnyomatását nem tűrhették, más hazát kívántak keresni, hol Istenököt meggyőződésük szerint imádhassák, megtagadtatott tőlök a kiköltözködhetési szabadság.

Vagy talán hiszitek, hogy megváltoztatta vad természetét, s nem kegyetlenkedendik úgy rajtunk, mint Lengyelországban?—Még egyszer mondom: csalódtok. Épen most értesülünk róla, hogy betörvén vad esordáival hazánkba, első tette volt: összefogdosni s megfertőztetni az asszonyokat, s minden marháikat egyéb vagyonokkal együtt elrablani.

A muszka maga természetét meg nem változtatja: ő jön, hogy mindattól megfosszon bennünket, mi előttünk szent, mihez egész lélekkel ragaszkodunk.

Szentnek tartjuk és sérthetetlennek asszonyaink becsületét, lányaink szüzi szemérmét: a muszka jön, hogy elrabolja mindkettőt.

Szentnek tartjuk vagyonunkat, mihez arcunk véres veritékével jutottunk; a muszka jön, hogy felprédálja s feleméssze azt.

Szent előttünk a szabadság, mellyért apáink küzdöttek, s most testvéreink a harcz mezején vérzenek: a muszka jön, hogy rablánczot vessen ránk, s rabszolgaságba hurcoljon magával.

Szent előttünk a hit, mellyet vallunk, s mellynek vezető világánál ideig úgy, mint öröké boldogok lenni kívánunk: a muszka jön, hogy eloltsa köztünk a vallás boldogítva világó fáklyáját; vad sötétséget terjesszen, s kanesukával verjen fejünkbe s szivünkbe új vallási meggyőződést.

És ti polgártestvéreim! megengednétek ezt?
Nem, soha, soha.

Ti magyarok vagytok, gyermekei a hős Hunyadiak, Zrinyiek s Rákócziaknak; testvérei rettenthetlen honvédeinknek, s nyalka vitéz huszárainknak. Ti gyávák nem lehettek; ha gyávák lennétek, ha önkint rohannátok a muszka éhes torkába. Isten is elhagyna benneteket; nem volnátok méltók élni e szép haza kebelén.

S aztán mit is rettegnétek zagyvalékos esorda hadaitól, piszkos katonáitól? Csak a mindig fejük felett suhogó korbács tartja azokat össze; s ha meglátják vitézségeteket, mint anyanélkülvaló esírkék fognak szétfutni bátorságtok elől. Így tettek egy pár hónappal ez előtt Szeben mellett, hol Bém hadvezérünk vitéz serege szétverte őket; s a gyávák, mint makranczos gyermek szokott, böggve futottak vissza hazájokba. Ha meghunnyászkodunk előtte, rablánczot ver lábainkra jármot vet nyakunkba.

Fel tehát hazánk lelkes keresztény papjai! lángszavakat vegyetek ajkaitokra, mellyek felgyulaszszak a nép szívét, hogy ellentálljon e barbaroknak, mert különben első dühének ti lesztek martaléki. Hordozzátok előttünk, mint ugyanannyi Kapisztrán Jánosok, a' keresztet, jelét a váltságnak s emberi szabadságnak: mi követjük azt.

Fel ti ősz apák! készítsétek gyermekeiteket az élethalál harcára. A ti áldástok kíséren míg küzdünk, s imádságotok támogassa fegyvereinket.

Fel ti erős karú, edzett erejű férfiak! fegyverré váljék kezetekben minden darab kő, fa,

fokos és kasza. Nem fog azoknak ellentállhatni a gyáva sereg, ha lelkesülve lesztek hazátokért, vallástokért, szabadságtokért. Csak egyet kerüljete: az egymásközti egyenlenséget és visszavonást. A lengyelt is akkor igazta le, midőn egymásközt egyenetlenkedett. Egy legyen a ti szívetek, akaratotok, czélotok: visszavérése a csorda hadaknak.

És ti hazám szép lelkü asszonyai! nem tenétek-e meg mindent, mit hazánk szabadítása most megkíván? Szerelmetek tüzével tartsátok ébren férjeitek szívében a haza iránti szerelmet; bátorítsátok a gyengéket, vessétek meg a gyávákat. Ne fogadjátok kebleitekre, lökjétek vissza az olly alávalót, ki most kimarad a harczolók soraiból. Buzgó szívetek kérjen áldást fegyvereinkre; s mi békén fogjuk tűrni a sebeket is: hiszen hazánkért kapjuk azokat, s a ti gyengéd kezeitek fogják bekötözni.

Fel, fel, mindnyájan, hit, vallás, s állapot különség nélkül! Most nem egyik vagy másik felekezet felemeltetése vagy letiprása van szóban, hanem az összes haza felett vettetik koczka, annak szabadságával s minden javaival egyetemben. Válasszatok tehát, hazátok és Sibéria jégpusztái; szabadságtok és muszka rabszolgaság; a gyáva meghunyászkodás, vagy vitéz ellentállás között!!!

DE BALLAGI GÉZA

